

ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾ

ಸಾಯುತಿದೆ ನಿಮ್ಮನುಡಿ, ಓ ಕನ್ನಡದ ಕಂದರಿರ!

ಸಾಯುತಿದೆ ನಿಮ್ಮನುಡಿ, ಓ ಕನ್ನಡದ ಕಂದರಿರ,
ಹೊರನುಡಿಯ ಹೊರೆಯಿಂದ ಕುಸಿದು ಕುಗ್ಗಿ!
ರಾಜನುಡಿಯೆಂದೊಂದು, ರಾಷ್ಟ್ರನುಡಿಯೆಂದೊಂದು,
ದೇವನುಡಿಯೆಂದೊಂದು ಹತ್ತಿ ಜಗ್ಗಿ
ನಿರಿನಿಟಲು ನಿಟಲೆಂದು ಮುದಿಮೂಳೆ ಮುರಿಯುತಿದೆ,
ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಬೆನ್ನು ಬಳುಕಿ ಬಗ್ಗಿ!
ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಬಲವಿಲ್ಲ: ಮಕ್ಕಳೇ
ಬಾಯ್ಕುಟ್ಟಿ ಹಿಡಿದಿಹರು ಕೆಲವರು ನುಗ್ಗಿ!

ಮೊಲೆವಾಲಿನೊಡಗೂಡಿ ಬಂದ ನುಡಿ ತಾಯಿನುಡಿ;
ಕೊಲೆಗೈದರಮ್ಮನನೆ ಕೊಲಿಸಿದಂತೆ!
ತಾಯ್ ಮತ್ತು ಕೊಡುವಂದು ನಿಮ್ಮ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ
ಮೆರೆಯಿತದು ಪೋಣಿಸಿದ ಮುತ್ತಿನಂತೆ:
ನಿಮ್ಮ ನಲ್ಲೆಯರೊಡನೆ ನಲ್ಲುಡಿಯ ನುಡಿವಂದು
ಕನ್ನಡವೆ ಕಲಿಸುವುದು ತುಟಿಗೆ ಬಂದು:
ನಡುವಂದು ನಿಮ್ಮ ಮುದ್ದಿನ ಹಸುಳೆಗಳನೆತ್ತಿ
ಕನ್ನಡವೆ ನಿಮಗೀವುದೊಲವ ತಂದು.

ಇರುವಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನು ಇರುವಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯವನು
ಪರಭಾಷೆ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ಲಬೇಡಿ;
ಹೂಮಾಲೆ ಸೂಡಿವೆವು ಕೊರಳಿಗೆ ಎಂದೆನುತೆ
ನೇಣುರುಳನೆಳೆಯೊ ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ.
ಪರಕೀಯರೆಲ್ಲರಾಶೀರ್ವಾದ ಕರವೆತ್ತಿ
ಹರಸುತ್ತ ಬರುವರೈ ಮೊದಲು ಮೊದಲು;
ಕಡೆಗದುವೆ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕರವಾಳವಾಗುವುದು;
ನಮ್ಮ ನಾಲಗೆ ನಮಗೆ ಕೀಳುತೊದಲು!

ನಿಮ್ಮ ನುಡಿ ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಸುತನಕೆ ಹಿರಿಸಾಕ್ಷಿ;
ಗೆಲವಿದ್ದರದಕೆ ನಿಮಗಿಹುದು ಶಕ್ತಿ.

ನುಡಿ ಮಡಿದರೆಲ್ಲರೂ ಮೂಕ ಜಂತುಗಳಂತೆ;
ಬಾಲವಲ್ಲಾಡಿಪುದೆ ಪರಮ ಭಕ್ತಿ!
ಉತ್ತರದ ಕಾಶಿಯಲಿ ಕತ್ತೆ ಮಿಂದೈತರಲು
ದಕ್ಷಿಣದ ದೇಶಕದು ಕುದುರೆಯಹುದೆ?
ತಾಯಿತ್ತ ಮೊಲೆಹಾಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮೈಗಾಗದಿರೆ
ಹೊತ್ತ ಹೊರೆ ಬಲಕಾರಿ ನೆತ್ತರಹುದೆ?

ಕಣ್ಣೆರೆಯಿರೇಳಿ, ಓ ಕನ್ನಡದ ಮಕ್ಕಳಿರ,
ಗರ್ಜಿಸುವುದನು ಕಲಿತು ಸಿಂಹವಾಗಿ!
ನಖದಂಷ್ಟ್ರ ಕೇಸರಂಗಳ ಬೆಳೆಸಿ ಹುರಿಗೊಂಡು
ಶಿರವೆತ್ತಿ ನಿಂತು ಕುರಿತನವ ನೀಗಿ.

೩-೧೦-೧೯೩೫

ನಾನು ಕವಿಯಲ್ಲ

ನನ್ನ ಕೃತಿ ಕಲೆಯಲ್ಲ;
ನಾನು ಕವಿಯಲ್ಲ.
ಕಲೆಗಾಗಿ ಕಲೆಯೆಂಬ
ಹೊಳ್ಳು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲ.

ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ನನಗೆ ಕೊಲೆ;
ಬದುಕುವುದೆ ನನಗೆ ಬೆಲೆ.
ಸಾಧನೆಯ ಛಾಯೆ ಕಲೆ;
ವಿಶ್ವಾತ್ಮವದಕೆ ನೆಲೆ.
ನಿನಗದು ಚಮತ್ಕಾರ;
ನನಗೊ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ!
ಮೌನದಿಂದನುಭವಿಸು:
ಕೋ ನಮಸ್ಕಾರ!
ಕಲೆಯೆಂದು ಹೊಗಳುವೊಡೆ:
ಕೋಟಿ ಧಿಕ್ಕಾರ!
೪-೩-೧೯೪೦

ಶಿಲಾಭೇರಿ

ಕೂಗುತ್ತಿವೆ ಕಲ್ಲು:

ಕಿವಿವೆತ್ತ ಕಿವುಡರಿರ, ಕೇಳಿ ಆ ಸೊಲ್ಲು!

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಯ ವೀರಗಲ್ಲು,

ಮಾಸತಿಯ ಮೃದು ಕಠೋರದ ಚಾಗಸೊಲ್ಲು!

ಸತ್ತವರು ನಾವಲ್ಲ, ನೀವೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ.

ಆಳಾಳ್ಗೆ ಕೈದೋರಿ ಮೌನಗಳೆ ದೂರುತಿವೆ:

“ನಮ್ಮಂದಿನ ಕೆಚ್ಚು

ನಮ್ಮಂದಿನಾ ನೆಚ್ಚು

ನಿಮ್ಮೊಳಿಂದುದ್ದವಿಸಲಾ ದಿವ್ಯ ಹುಚ್ಚು!”

ಎಂದಣಕಿ ಚೀರುತಿವೆ

ಹರಸಿ ಹಾರುತ್ತಿವೆ.

ಪಾಳು ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ, ಲಂಟಾನ ಪೊದೆಯಲ್ಲಿ,

ಕಲ್ಲುರುಳಿ ಮುರಿದರಳಿಕಟ್ಟೆ ಹಳು ಬೆಳೆದಲ್ಲಿ,

ಇಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದು

ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದು

ಸಾಗುತ್ತಿರಲನಿರೀಕ್ಷಿತಂ ಪ್ರೇತವೊಂದು

ಕೂಗುವುದು ಹಾದಿ ಬದಿಯ

ಕದಡಿ ನೆಮ್ಮದಿಯ!

“ಕೇಳಿಲ್ಲಿ ಮಡಿದೆನಾಂ ಜೀವವನೆ ತೃಣಮಾಡಿ

ಹೆಣ್ಣನದ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕಾದಾಡಿ!”

“ಇಲ್ಲಿ ನಾಂ ಬಲಿಯಾದೆ,

ಹೆಬ್ಬುಲಿಯೊಡನೆ ಕಾದೆ;

ತಬ್ಬಲಿತನವ ತಡೆದು ಕರುಗೆ ತಾಯ್ತೋದೆ!”

“ಹಗೆಯಿರಿಯುತಿಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೆ;

ಮಿತ್ತುವನು ಗೆದ್ದೆ!”

ಇಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹದಿಬದೆಗಾಗಿ,
ಇಲ್ಲಿ ಒಡೆಯನಿಗೊಡಲನಲ್ಲಿ ನಾಡಿಂಗಾಗಿ,
ಎಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆಡಲಲ್ಲಿ,
ಎಲ್ಲಿ ಕಿವಿಯಿಡಲಲ್ಲಿ,
ಬಲಿದಾನಗೈದ ಕನ್ನಡತನದ ತುತ್ತೂರಿ
ಭೋರಿಡುತಿದೆ ಶಿಲಾಭೇರಿ,
ಪ್ರಾಣ ಸಂಚಾರಿ!

೧೩-೧೨-೧೯೪೧

ಮೆಟ್ಟುವ ನೆಲ ಕರ್ನಾಟಕ

ಎಲ್ಲಾದರು ಇರು; ಎಂತಾದರು ಇರು;
ಎಂದೆಂದಿಗು ನೀ ಕನ್ನಡವಾಗಿರು.
ಕನ್ನಡ ಗೋವಿನ ಓ ಮುದ್ದಿನ ಕರು,
ಕನ್ನಡತನವೊಂದಿದ್ದರೆ ನೀನಮ್ಮಗೆ ಕಲ್ಪತರು!

ನೀ ಮೆಟ್ಟುವ ನೆಲ-ಅದೆ ಕರ್ನಾಟಕ;
ನೀನೇರುವ ಮಲೆ-ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ.
ನೀ ಮುಟ್ಟುವ ಮರ-ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರ;
ನೀ ಕುಡಿಯುವ ನೀರ್-ಕಾವೇರಿ.

ಪಂಪನನೋಡುವ ನಿನ್ನಾ ನಾಲಗೆ
ಕನ್ನಡವೇ ಸತ್ಯ.
ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನನಾಲಿಪ ಕಿವಿಯದು
ಕನ್ನಡವೆ ನಿತ್ಯ.

ಹರಿಹರ ರಾಘವರಿಗೆ ಎರಗುವ ಮನ,
ಹಾಳಾಗಿಹ ಹಂಪೆಗೆ ಕೊರಗುವ ಮನ,
ಪೆಂಪಿನ ಬನವಾಸಿಗೆ ಕರಗುವ ಮನ;-

ಬೆಳ್ಳೊಳ ಬೇಲೂರ್ಗಳ ನೆನೆಯುವ ಮನ,
ಜೋಗದ ಜಲಪಾತದಿ ಧುಮುಕುವ ಮನ,
ಮಲೆನಾಡಿಗೆ ಹೊಂಪುಳಿವೋಗುವ ಮನ:-

ಕಾಜಾಣಕೆ ಗಿಳಿ ಕೋಗಿಲೆಯಿಂಪಿಗೆ,
ಮಲ್ಲಿಗೆ ಸಂಪಿಗೆ ಕೇದಗೆ ಸೊಂಪಿಗೆ,
ಮಾವಿನ ಹೊಂಗೆಯ ತಳಿರಿನ ತಂಪಿಗೆ

ರಸರೋಮಾಂಚನಗೊಳುವಾತನ ಮನ
ಎಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಏನ್? ಎಂತಿದ್ದರೆ ಏನ್?
ಎಂದೆಂದಿಗು ತಾನ್-
ಕನ್ನಡವೇ ಸತ್ಯ!
ಕನ್ನಡವೇ ನಿತ್ಯ!
ಅನ್ಯವೆನಲದೆ ಮಿಥ್ಯಾ!

೧೭-೮-೧೯೪೧

ಹಂಪೆಯ ಭೀಮ

ಕೋಟೆ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಲಿ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುವನಾರು?
ಬಲ್ಲದೆಯ ಮೈಗಲಿಯು! ಭೀಮನೇನು?
ಕಂಬನಿಯ ಕರೆಯುತ್ತ ಮೂಕನಾಗೇಕಿಂತು
ನಿಂತಿರುವೆ, ಮಾರುತಿಯೆ? ಮಾತನಾಡು.

ಬೀರ, ಬೀರರ ಬೀರ, ಕಲ್ಲಾಗಿ ನೀನಿಂತು
ಹಾಳೂರ ಬಾಗಿಲನು ಕಾಯುತಿಹೆಯೇನು?
ಧರಣಿಪರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸೈನಿಕರು, ಕಬ್ಬಿಗರು
ಬಿಟ್ಟಳಿದ ಪಾಳ್ಳೆಲವ ಕಾಯುತಿಹೆಯೇನು?

ಸೊನ್ನೆ ದಿಟ್ಟಿಯನಟ್ಟಿ ಶೂನ್ಯತರ ಶೂನ್ಯವನು
ಮನದಿ ಮರುಕವನಾಂತು ನೆನೆವಯೇನು?
ನೀನು ಬಾಗಿಲ ಕಾಯುತಿರ್ದೊಡಂ ಹಂಪೆಯಿದು
ಮುಸಲರಿಂ ಹಸಿಮಸಣವಾದುದೇನು?

ನಿನ್ನಣ್ಣ ಹನುಮಂತನಿಲ್ಲಿದೊಡಂ ಬಂದು
ನಿನಗೆ ನೆರವಾಗಿದನು ಪೊರೆಯಲಿಲ್ಲೇನು?

ರನ್ನಪಂಪರ ಮಹಾಕಾವ್ಯರಸರಂಗದಲಿ
ಭಾರತದ ಕೊಳುಗುಳದಿ ನಿನ್ನ ನೋಡಿಹೆನು.
ಕಂಬನಿಯ ಕರೆವ ಭೀಮನನಲ್ಲಿ ಕಂಡಿಲ್ಲ;
ಜಯಮತ್ತ ರುದ್ರ ಮಾರುತಿಯ ಕಂಡೆ!
ನಮಿಸುವ ಹಿಮಾಲಯವ ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಿತನಾದೆ,
ಹಂಪೆಯಲಿ, ಭೀಮ, ನೀನಳುವುದನು ಕಂಡು!

ತಿರುಗವೀ ಗದೆಯೇಕೆ ನಿಷ್ಕಂಡವಾಗಿಹುದು?
ಮೈಮರೆತು ಗೋಳಿಡುತ ನೀನಾರ ನೆನೆವೆ?
ಇಲ್ಲಿಗೈತಹ ಯಾತ್ರಿಕರ ಎದೆಯ ಮೂಷೆಯಲಿ
ಹಾಳಾದ ಐಸಿರಿಯ ಕಿಚ್ಚ ಮರುಕೊಳಿಸು!

ಅಣಕಿಸೆಮ್ಮನು, ವೀರ; ಹೆಂಬೇಡಿಗಳು ನಾವು!
ನಿನ್ನ ಗದೆಯಾಘಾತದಿಂದೆಚ್ಚಿರುವೆವು!
ಹೇ ವೀರಮೂರ್ತಿಯೇ, ಹಂಪೆಯೇ ಮನಣದಲಿ
ಭೈರವಾಶ್ರುವ ಚೆಲ್ಲಿ ಮೌನದಲಿ ನಿಲ್ಲು!
ಯಾತ್ರಿಕರ ಹೃದಯದಲಿ ಕೆಚ್ಚೂರಿ, ನೆಚ್ಚೂರಿ,
ಹೆಂಬೇಡಿಗಳನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಗೆಲ್ಲು!

೧೯-೨೮-೧೯೨೯

ಮೃತವಾಗಿಹೆಯಾ, ಚಿ: ಓ ಹೃದಯಾ!

ಮೃತವಾಗಿಹೆಯಾ? ಚಿ: ಓ ಹೃದಯಾ!
ನೋಡದೊ! ಏಳೆಳಿಂದ್ರ ದಿಗಂತದಿ
ಸುಂದರ ಮಧುರ ಉಷಾ ಉದಯ!

ಅರುಣನ ಮುತ್ತಿಗೆ ಉಷೆಯ ಕವೋಲಂ
ಕೆಂಪೇರೆ,
ಕತ್ತಲರುಳಿನ ನೀಲಿಯ ಹಣೆಯಲಿ

ಬಾಡುತಲಿವೆ ತಾರೆ.

ಶ್ಯಾಮಲ ಕಾನನಮಯ ಗಿರಿಕಂದರಗಳ ಮಧ್ಯೆ

ಕಣ್ಣಿಡುತಿದೆ ನಿದ್ದೆ.

ನುಣ್ಣಿನಿ ಬೀರಿರೆ ನೂರಿಂಚರ ಹಕ್ಕಿ

ಉದಯದ ಸುಖಸಾಗರ ತುಳುಕುತ್ತಿದೆ ತೆರೆಯುಕ್ಕಿ!

ನಿನ್ನಲಸತೆಯಾಗಲಿ ಬಾಡುವ ಚುಕ್ಕಿ;

ನಿನ್ನಲ್ಲಸವಾಗಲಿ ಹಾಡುವ ಹಕ್ಕಿ;

ಕನಸೊಡೆದೇಳಲಿ ಹಿಮಗಲ್ಲಾಗಿ

ನಿದ್ರಿಪ ಜೀವಂ; ಜಾಡ್ಯವ ನೀಗಿ,

ಚಿಮ್ಮಲಿ ಚಿರಚೇತನ ರಸವುಕ್ಕಿ,

ಆನಂದದ ನಿರ್ಝರಿಣಿಯ ಜಲ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ!

೯-೮-೧೯೩೫

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ,

ನನ್ನ ಪೊರೆವ ತೊಟ್ಟಿಲು:

ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗೇರೆವೆ

ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಲು.

ತುಹಿನ ಗಿರಿಯ ಸಿರಿಯ ಮುಡಿಯ

ಹಿರಿಯ ಕಡಲು ತೊಳೆಯುವಡಿಯ

ವೈರು ಪಚ್ಚೆ ಪಸುರಿನುಡೆಯ

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ,

ನನ್ನ ಪೊರೆವ ತೊಟ್ಟಿಲು:

ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗೇರೆವೆ

ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಲು.

ಸಿಂಧು, ಯಮುನೆ, ದೇವಗಂಗೆ,

ತಪತಿ, ಕೃಷ್ಣ, ಭದ್ರೆ, ತುಂಗೆ,

ಸಲಿಲ ತೀರ್ಥ ಪುಣ್ಯರಂಗೆ

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ,
ನನ್ನ ಹೊರವ ತೊಟ್ಟಿಲು:
ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗಿರವೆ
ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಲು.

ಮತದ ಬಿರುಕುಗಳನು ತೊರೆವೆ;
ನುಡಿಗಳೊಡಕುಗಳನು ಮರೆವೆ;
ತೊತ್ತ ತೊಡಕುಗಳನು ಬಿರಿವೆ;
ಜೀವನವನೆ ದೇವಿಗಿರವೆ
ಬಿಡುತೆ ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಲು.

ಭರತ ಭೂಮಿ ನನ್ನ ತಾಯಿ,
ನನ್ನ ಪೊರವ ತೊಟ್ಟಿಲು:
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸ್ವರ್ಗಕೇರಿ
ಪುಣ್ಯದೇಣಿ ಮೆಟ್ಟಲು!

೨೭-೧೦-೧೯೩೫

ಸುಮುಹೂರ್ತವೊ ಇಂದೆ!

ಬೀಳಲಿ ಮೈ ನೆತ್ತರು ಕಾರಿ;
ಹೋದರೆ ಹೋಗಲಿ ತಲೆಹಾರಿ.
ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಮೇಲ್ವೆಗೆ ಹೋರಿ;
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸ್ವರ್ಗಕೆ ಏರಿ!

ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರೆ, ಮೇಲೇಳಿ;
ಕರಿಯುತ್ತಿಹಳದೊ ರಣಕಾಳಿ.
ದೇಶಪ್ರೇಮಾವೇಶವ ತಾಳಿ,
ಖಳವೈರಿಯ ಸೀಳಿ!

ತ್ಯಾಗದ ಯಾಗಕೆ ನುಗ್ಗಿರಿ ಮುಂದೆ,
ಭೋಗದ ರೋಗವ ಬಿಡಿ ಹಿಂದೆ.

ತಡಮಾಡಿದರಮ್ಮನ ನೀಂ ಕೊಂದೆ!
ಸುಮುಹೂರ್ತವೊ ಇಂದೆ!

೩೦-೧೦-೧೯೩೫

ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾ : ರಕ್ತಪರ್ವಣ

ಸತ್ತವರ ಕರೆಯು, ಓ ಕೂಗುತ್ತಿದೆ, ಅದೊ ಕೇಳು,
ಭೂತಕಾಲದ ಗರ್ಭ ಗೋರಿಯಿಂದ;
ಆಲಿಸಿಯು ಅದನು ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆಯ ಹೇಳು,
ದೇಶಮಾತೆಯು ಹಡೆದ ವೀರಕಂದಾ?

“ಏಳಿರೈ, ಸೋದರಿರ, ನಿಮಗಾಗಿ ಮಡಿದೆಮ್ಮ
ಮರಿಯದಿರಿ, ನಿಮ್ಮಣ್ಣ ತಮ್ಮದಿರನು.
ನಿಮ್ಮಂತೆ ನಾವಿದ್ದು ಉಸಿರಳೆದು ನಲಿದುಲಿದು
ಒಲಿದೊಲಿಸಿ ಬಾಳಿದೆವು; ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗೆ
ರಕ್ತಪರ್ವಣವಿತ್ತು, ಎದೆಯ ಹರಿದು,
ಹೊರಳಿದೆವು ನೆಲಕೆ ಓ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದೆವು ನೆಲಕೆ
ಕೈಯ ಕತ್ತಿಯನೆಸೆದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ,
ಮತ್ತೆ ಬಾವುಟವೆಸೆದು ನಿಮ್ಮ ರಕ್ತೆಯ ವಶಕೆ,
ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಮುಂಬರಿವಿರೆಂದು ನಂಬಿ!
ಸತ್ತವರ ಆನಂಬುಗೆಗೆ ಎರಡೆನೆಣಿಸದಿರಿ,
ಹಂದೆಯಾಗದೆ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೋರಿ.
ಅಲ್ಲದಿರೆ ಸಾವಿನಲ್ಲಿಯು ಶಾಂತಿಯೆಮಗಿಲ್ಲ;
ಅಲೆವ ಪ್ರೇತಗಳಾಗಿ ಕೂಗಿ ಚೀರಿ
ಕಾಡುವೆವು ನಿಮಗೆ ನಿಧೆಯ ಕೊಡದೆ ಚಿರದಿನಂ
ರಕ್ತಪರ್ವಣಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಟಲಾರಿ!
ತನಿಯೆರೆಯಿರೈ ನಿಮ್ಮ ಎದೆನೆತ್ತರನು ಬಸಿದು
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೇವತೆಯ ತೃಷಿತ ಮುಖಕೆ.
ಇಂದು ಭಾರತಿ ಹಡೆದಳಲ್ಲ ನಿಮ್ಮನು ಸುಖಕೆ;
ಪಶುಗಳೈ ನೀವೆಲ್ಲರಮ್ಮತ ಮುಖಕೆ!

“ಇರಲಿ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ, ಇರಲಿ ರೇಶ್ಮೆಯ ವಸನ,
ಇರಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ! ಕೈಗತ್ತಿ ಬರಲಿ!
ಇರಲಿ ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣು ಮದುವೆಯ ಸೊಗಸು ಶೃಂಗಾರ;
ಬರಲಿ ಕಾರಾಗಾರ! ಮೃತ್ಯುವೈತರಲಿ!
ರಕ್ತ ಹೃದಯದ ಬಿಸಿಯ ರಕ್ತತರ್ಪಣವಿತ್ತು
ತಣಿಸಿರೈ ಸತ್ತರಾ ಬಯಕೆ ತೆತ್ತು;
ಇಲ್ಲದಿರೆ ನಿಮಗಾಗಿ ಸತ್ತೆಮಗೆ ಸೊಗವಿಲ್ಲ,
ಬದುಕಿರುವ ನಿಮಗುಮಾ ಬದುಕೆ ಮಿತ್ತು!”

ಇಂತು ಸತ್ತವರ ಕರೆ, ಓ, ಕೂಗುತ್ತಿದೆ, ಕೇಳು,
ಭೂತಕಾಲದ ಗರ್ಭಗೋರಿಯಿಂದ;
ಆಲಿಸಿಯು ಅದನು ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರುವೆಯ ಹೇಳು,
ದೇಶಮಾತೆಯ ಹಡೆದ ವೀರಕಂದಾ?

೩೦-೯-೧೯೩೫

ಹೊಸಬಾಳಿನ ಗೀತೆ

“ಸರ್ವರಿಗೆ ಸಮಬಾಳು! ಸರ್ವರಿಗೆ ಸಮಪಾಲು!”
ಎಂಬ ನವಯುಗವಾಣಿ ಘೋಷಿಸಿದೆ ಕೇಳಿ!
ಯುಗಯುಗದ ದಾರಿದ್ರ್ಯಭಾರದಿಂ ಬೆನ್‌ಬಾಗಿ
ಗೋಳಿಡುವ ಬಡಜನರೆ, ಏಳಿರೈ ಎಳಿ!
ಶ್ರೀಮಂತರಡಿಗಳಡಿ ಹುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡಿ
ಕುಸಿದು ಕುಗ್ಗಿದರೆಲ್ಲ ಸಂತಸವ ತಾಳಿ!
ಕಂಗೆಟ್ಟ ಸೋದರರೆ, ಬರುತಿಹಳು ಕಾಣಿರೈ
ದಾನವರ ಸೀಳಿ ಅದೊ ವಿಘ್ನವದ ಕಾಳಿ!

ಇಂದ್ರ ಸಿಂಹಾಸನಕೆ ಬಂದಿಹುದು ಕೊನೆಗಾಲ;
ಕಳಚಿ ಬೀಳುವುದಿಂದು ನಂದನದ ಬೇಲಿ!
ದೇವತೆಗಳಶ್ಲೀಲಮೋದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ
ಹೋಚರಿವುದಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರ ಕೃಷಿಯ ಕೇಲಿ!
ದ್ರವ್ಯಾನುಕೂಲತೆಯ ಜಾತಿಯಾ ನೀತಿಯಾ

ಪಕ್ಷಪಾತವನೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚುವುದು ಬುದ್ಧಿ:
ಮತ್ತೊಂದು ನಾಕವನೆ ನೆಯ್ಯುವರು ಲೋಕದಲಿ
ದೇವರನ್ಯಾಯವನು ಮಾನವರೆ ತಿದ್ದಿ!

ಕೈಲಾಗದವರೆಂಬ ನಾವು ಕೀಳೆಂದೆಂಬ
ಹಣೆಬರಹವೆಂದೆಂಬ ಮೂಢತೆಯ ನೀಗಿ
ಯುಗಚಕ್ರ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಸರ್ವರೂ ಸೇರಿ
ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟೊಮ್ಮನಸು ಮಾಡಿ ನೆರವಾಗಿ!
ಮೋಹಿನಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮೂರ್ಖ ದಾನವರೆಲ್ಲ
ತಮ್ಮ ಗೆಯ್ಯೆಯ ಪಾಲನನ್ನರಿಗೆ ತೆತ್ತು
ಸತ್ತಂತೆ ಸಾಯದಿರಿ: ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಸರಿಂದೆ
ಶ್ರೀಮಂತರೊಡ್ಡವಾ ಬಲೆ ನಿಮಗೆ ಮೃತ್ಯು!

ಇಂದು ನೆತ್ತರು ಚೆಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಬಹು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ
ಹೊಟ್ಟೆಗನ್ನವ, ಮೈಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನು ನೀಡಿ.
ಇಂದು ನೋವಾದರೂ ಇಂದು ಸಾವಾದರೂ
ಮುಂದೆ ಬಾಳಿಗೆ ಸೊಗಸು ನೆಮ್ಮದಿಯ ಮಾಡಿ.
ಇಂದು ನೀವೇಳದಿರೆ ಕಚ್ಚಿದೆಯ ತಾಳದಿರೆ
ನಿಮ್ಮವರ ಬಾಳು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೇಡಿ!
“ಇಂದು ರಕ್ತದ ಬಿಂದು ಮುಂದೆ ಸೌಖ್ಯದ ಸಿಂಧು!”
ಎಂದು ಸಾಹಸಕೇಳಿ, ಹಿಂಜರಿಯಬೇಡಿ!

೨-೮-೧೯೩೫

ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ಬೇಗ ಬನ್ನಿ!

ಗುಡಿ ಚರ್ಚು ಮಸಜೀದಿಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬನ್ನಿ,
ಬಡತನವ ಬುಡಮುಟ್ಟಿ ಕೀಳಬನ್ನಿ.
ಮೌಢ್ಯತೆಯ ಮಾರಿಯನು ಹೊರದೂಡಲೈತನ್ನಿ,
ವಿಜ್ಞಾನ ದೀವಿಗೆಯ ಹಿಡಿಯ ಬನ್ನಿ.
ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ಬೇಗ ಬನ್ನಿ!

ಅದೋ ನೋಡಿ, ರಷ್ಯಾ ಜಪಾನು ತುರ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ
ಪರೆಗಳೆಚಿ ಹೊರಟಿಹವು ಹೊಸಪಯಣಕೆ.
ಬೆಳಗಿಹವು ನೆತ್ತರೆಣ್ಣೆಯ ತಿಳಿವಿನುರಿಯಲ್ಲಿ
ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹಳೆಕೊಳಕು ಬಣಗು ತೃಣಕೆ.
ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರರಣಕೆ!

ಸಿಲುಕದಿರಿ ಮತವೆಂಬ ಮೋಹದಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ;
ಮತಿಯಿಂದ ದುಡಿಯಿರೈ ಲೋಕಹಿತಕೆ.
ಆ ಮತದ ಈ ಮತದ ಹಳೆಮತದ ಸಹವಾಸ
ಸಾಕಿನ್ನು ಸೇರಿರೈ ಮನುಜ ಮತಕೆ.
ಓ, ಬನ್ನಿ, ಸೋದರರೆ, ವಿಶ್ವಪಥಕೆ!

೨೯-೧೦-೧೯೩೫

ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ!

ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಹಳೆಕಾಲ, ಹೊಸಕಾಲ ಬರುತ್ತಲಿದೆ,
ಬರುತ್ತಲಿದೆ ಹೊಸದೃಷ್ಟಿ ಹೊಸಬಯಕೆಗಳಲಿ.
ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಹಳೆಬಾಳು, ಹೊಸಬಾಳು ಬರುತ್ತಲಿದೆ,
ಬರುತ್ತಲಿದೆ ಕುದಿಗೊಂಡು ತರುಣರೆದೆಗಳಲಿ.
ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ಕೇಳಿ!

ಬೀಸುತ್ತಿದೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ರಸಪೂರ್ಣ ಹೊಸಗಾಳಿ
ಭಾರತದ ಬಣಗು ಬಾಳ್ಕರವನಲುಗಾಡಿ;
ಉದುರುತಿವೆ ಮುದಿಕಡ್ಡಿ ತರಗು ಹಣ್ಣೆಲೆಗಳೆಲ್ಲ,
ನಲಿಯುತ್ತಿವೆ ನಳನಳಿಸಿ ಹೊಸಚಿಗುರು ಮೂಡಿ.
ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ನೋಡಿ!

ಮೊನ್ನೆಮೊನ್ನೆಯವರೆಗೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಹೊಲಗೇರಿ,
ಇಂದು ನಂದನವಾಗಿ ನಗುತ್ತಿದೆ ರಷ್ಯಾ.
ಗರ್ಜಿಸಲು ತೊಡಗಿಹುದು ಕೇಸರಂಗಳ ಕೆದರಿ
ಇದುವರೆಗೆ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಏಷ್ಯಾ.
ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ಕೇಳಿ!

ಹಳೆಮತದ ಕೊಳೆಯೆಲ್ಲ ಹೊಸಮತಿಯ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ
ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಲಿ: ಬರಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಬುದ್ಧಿ.
ವೇದಪ್ರಮಾಣತೆಯ ಮರುಮರೀಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ನೀರರಸಿ ಕೆಡದಿರಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ.
ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ಬಾಳಿ!

ಹೊಸ ಬಾಳ ಗೀತೆಯನು ದಿಕ್ಕುದೆಸೆ ಬಿರಿವಂತೆ
ಕೊರಳೆತ್ತಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ದನಿಯೆತ್ತಿ ಹಾಡಿ.
ಸೇರಿ ನಡೆದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಡೆಯುವವರಾರಿಲ್ಲ;
ಜಗವೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು ನಿಡುದಾರಿ ನೀಡಿ.
ತರುಣರಿರ, ಎದ್ದೇಳಿ! ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ! ಮೂಡಿ!

೨೮-೧೦-೧೯೩೫

ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು?

ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು?
ಎದೆಯ ದನಿಗೂ ಮಿಗಿಲು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹುದೇನು?
ಎಂದೊ ಮನು ಬರೆದಿಟ್ಟುದಿವ್ಯಮಗೆ ಕಟ್ಟೇನು?
ನಿನ್ನದೆಯ ದನಿಯೆ ಋಷಿ! ಮನು ನಿನಗೆ ನೀನು!

ನೀರಡಿಸಿ ಬಂದ ಸೋದರನಿಗೆ ನೀರನು ಕೊಡಲು
ಮನುಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೆನಗೊರೆಯಬೇಕೇನು?
ನೊಂದವರ ಕಂಬನಿಯನೊರಸಿ ಸಂತೈಸುವೊಡೆ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವದಕಿರಲೆ ಬೇಕೇನು?

ಪಂಚಮರ ಶಿಶುವೊಂದು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರೆ
ದಡದಲ್ಲಿ ಮಿಯುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ನಾನು
ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದೆಂದೊ
ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವದೇನು?

ಅಂತು ಮನು ತಾನು ಹೇಳಿರಲಾರನಯ್ಯಯ್ಯೊ!
ಹೇಳಿದ್ದರವನೂ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳೆ ಸುತ್ತಿ,

ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗಲಿ, ಮತ್ತೆ ನರಕ ಬಂದರು ಬರಲಿ,
ಎದೆಯ ಧೈರ್ಯವ ಮಾಡಿ ಬಿಸುಡಾಚೆಗೆತ್ತಿ!

ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ನರಕ ಬರುವುದು ಇಲ್ಲ;
ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳೇನು ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಥವಲ್ಲ.
ಎದೆಯ ದನಿ ಧರ್ಮನಿಧಿ! ಕರ್ತವ್ಯವದೆ ವಿಧಿ!
ನಂಬದನು; ಅದನುಳಿದು ಋಷಿಯು ಬೇರಿಲ್ಲ!

ಹಿಂದಿನಾ ಋಷಿಗಳೂ ಮಾನವರೆ ನಮ್ಮಂತೆ,
ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ:
ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ, ತಕ್ಕಂತೆ,
ನಮ್ಮ ಹೃದಯವೆ ನಮಗೆ ಶ್ರೀಧರ್ಮಸೂತ್ರ!

೨೩-೧-೧೯೩೪

ಧ್ರಾಂ ಧ್ರೀಂ ಧ್ರೂಂ!

೧

ಘಜ್ಜನಿಯ ಮಹಮೂದನು ದಂಡೆತ್ತಿ
ಬಂದನು ಪ್ರತಿಸಲವೂ ಮುಂದೊತ್ತಿ.
ಹಣದ ಪಿಶಾಚಿಯು ರಣದ ಪಿಶಾಚಿಗೆ
ಘಜನಿಯ ದೊರೆಯಲಿ ಹಿಡಿದಿತ್ತು;
ಅವನೆಯಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮ ಮರುಭೂಮಿಯು
ಕಾಫರ ರಕ್ತವ ಕುಡಿದಿತ್ತು!
ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ರಾಜ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ
ಬಿದ್ದವು ಪುಡಿಯಾಗುತ ನೆಲಕೆ;
ಗುಡಿಗಳು ಬಿದ್ದು ಮಸೀದಿಗಳೆಲ್ಲವು;
ಪಳಿವಾಯಿತು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲಕ್ಕೆ.
ಬೆಚ್ಚಿತು ಬೆದರಿತು ವೈದಿಕ ಶಾಂತಿ;
ಕೊಚ್ಚಿತು ನಾಡನು ಮ್ಲೇಚ್ಛಕ್ರಾಂತಿ!

೨

ಇಂತಿರೆ, ದೂರದ ಗುಜರಾತಿನಲಿ,

ಮುಸ್ಲಿಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಹುದೂರದಲಿ
ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯ ತಾನು
ಪಾವನ ಏಕಾಂತದೊಳಿತ್ತು.
ಸಾಕ್ಷತ್ ಕೈಲಾಸವೊ ಇದು ಏನು?
ಎಂಬಂದದಿ ಅದು ಮೆರೆದಿತ್ತು!
ಚಿನ್ನದ ಗೋಪುರ, ರನ್ನದ ಗೊಂಬೆ!
ಅದರೈಸಿರಿಯನು ನೀನೇನೆಂಬೆ?
ಅಲಕಾವತಿಯೂ ಅಮರಾವತಿಯೂ
ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸರಸ್ವತಿ ರತಿ ಪಾರ್ವತಿಯೂ
ಎಲ್ಲವು ಎಲ್ಲರು ಆ ದೇಗುಲದಲಿ
ಸುಖವಾಗಿದ್ದರು ಮಂತ್ರದ ಬಲದಲಿ!
ಗುಜರಾತಿನ ಆ ಮೂಲೆಯಲಿ
ದೂರದ ಮೂಲೆಯಲಿ

೩

ದೂರದ ಗುಡಿಯದು ತುರುಕರ ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಬೀಳದು ಎಂದಾಲೋ ಚಿಸಿ ತಣ್ಣಗೆ
ಜೀವನಯಾಪನೆ ಮಾಡುತಲಿದ್ದರು,
ಮಂತ್ರಗಿಂತ್ರಗಳ ಹೇಳುತಲಿದ್ದರು
ಆ ನಿಲಯದ ಪೂಜಾರಿಗಳು,
ದೇವರ ಸೋಮಾರಿಗಳು!
ಇಂತಾಲಸ್ಯದೊಳಿರುತಿರೆ ಬುದ್ಧಿ
ಬಂದಿತು ತುರುಕರ ದಾಳಿಯ ಸುದ್ದಿ.
ಕಂಪಿಸಲವರಾ ಡೊಳ್ಳಿನ ಕುಕ್ಷಿ
ನಡುಗಿತು ಪಾರ್ವರ ಶ್ರೀರುದ್ರಾಕ್ಷಿ!
ತಲೆಗಾವರಿಸಿತು ಬೆಪ್ಪು!
ಮುಖಕಾಯಿತು ಕಪ್ಪು!

೪

ಒಡನೆಯೆ ಆರ್ಚಕರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ
ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು;
ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇರಿ ತೂರೀ
ಬಹು ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರು.

ದಿನ ದಿನ ದಿನವೂ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ
 ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೊನ್ನಿನ ನಗವಿಟ್ಟು
 ಪೂಜಿಸಿದರು ಮಾಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕೆ
 ಅನ್ನದ ರಾಶಿಯನೇ ಕೊಟ್ಟು!
 ಅಸ್ತಶಸ್ತ್ರಗಳ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲ;
 ರಣದಾಳುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಲಿಲ್ಲ.
 ಶತ್ರುವಿನಾಶಕ ಮಂತ್ರವನೊಂದನು
 ಹಲಿರುಳೂ ಹುಡುಕಿದರೆಲ್ಲ!
 ಕಡೆಗೊಬ್ಬನೆ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು
 ಭೀಷಣ ಮಂತ್ರವು- 'ಧ್ರಾಂ ದ್ರೀಂ ಧ್ರಾಂಂ!
 ಆ ಮಂತ್ರದ ವಂಶವನೇಂಬೆನು?
 ಅದರ ಪಿತಾಮಹ-'ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರಾಂಂ!
 ಮಂತ್ರದ ಶಕ್ತಿಗೆ ಮೇರೆಯೆ ಇಲ್ಲ.
 ಆಲಿಸಿ ಪೂಜಾರಿಯ ಸೊಲ್ಲ:
 "ಓ ಸೋದರರೇ ಬೆದರುವುದೇತಕೆ?
 ಖಡ್ಗಗಿಡ್ಡಗಳ ನೆರವೂ ಏತಕೆ
 ಈ ಮಂತ್ರದ ಬಲವಿರೆ ನಮಗೆ?
 ಮ್ಲೇಚ್ಛರ ಖಳದಳವಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಿ,
 ಸಾಸಿರ ಸಾಸಿರ ಸಾಸಿರವಿರಲಿ!
 ಒಂದೆ ಮಂತ್ರದಲಿ ಎಲ್ಲರ ಕೊಂದು
 ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನು ಮಾಡುವೆ ಸಿಂಧು.
 ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರದಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನು
 ಬೀರಿದ ಕೂಡಲೆ ಮುಸಲರು ಚಿತೆಯನು
 ಸೇರುವರಯ್ಯಾ ಸೇರುವರು;
 ಸುಮ್ಮನೆ ಚೀರುವರು!
 ನಮ್ಮಿ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಯುಕ್ತಿಯ,
 ನಮ್ಮ ಪುರೋಹಿತ ವರ್ಗದ ಭಕ್ತಿಯ,
 ನಮ್ಮ ಸುಧಾಕರ ಮೌಳಿಯ ಶಕ್ತಿಯ
 ಮೂರ್ಖರು ಮ್ಲೇಚ್ಛರು ಬಲ್ಲವರೆ?
 ಕ್ಷಾತ್ರಶಕ್ತಿಯನು ಗೆದ್ದಂದದಲಿ
 ಬ್ರಾಹ್ಮ ತೇಜವನು ಗೆಲ್ಲವರೆ?"

ಕೆಳಿ ಪುರೋಹಿತರೆಲ್ಲರು ಹಿಗ್ಗಿ
ಸೋಮನಾಥನಿಗೆ ಮಣಿದರು ಬಗ್ಗಿ!

ॐ

ಯಾಗಕುಂಡವನು ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿ,
ಯಜ್ಞಯೂಪವನು ಶೀಘ್ರದಿ ಹೂಡಿ,
ಅಗ್ನಿದೇವನನು ಸ್ಥಾಪನೆಗೈದು,
ತುಪ್ಪಗಿಪ್ಪಗಳ ಬೆಂಕಿಗೆ ಹುಯ್ಯು,
ಮೇಷವನೊಯ್ಯು, ಮರ್ದಿಸಿ ಹೊಯ್ಯು,
ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕದಿ ಮಾಂಸವ ಕೊಯ್ಯು,
ಮ್ಲೇಚ್ಛ ಸೈನ್ಯಗಳ ವಧೆಗಾಗಿ
ತಿಂದರು ತೇಗಿ!

ಇಂತಿರೆ, ದೂರದಿ ಕೆಳಿತು ಸದ್ಧು;
ಅರ್ಚಕರೆಲ್ಲರು ನಡುಗಿದರೆದ್ದು.
ಏನಿದು ಏನುತಿರೆ ಬಂದಿತು ಸೈನ್ಯ,
ಘಜ್ಜನಿಯ ಮಹಮೂದನ ಸೈನ್ಯ!
ವೀರ ಕರಾಳ ಭಯಂಕರ ಭಟರು,
ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯ ಕೆಚ್ಚಿನ ನಟರು
ಖಡ್ಗಭಲ್ಲಗಳ ಕೈಯತ್ತಿ
ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರೈ ಮೇಲೊತ್ತಿ!
ಗುಡಿಯನು ನುಗ್ಗಲು ಮುಸಲರ ದಂಡು
ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕ ಅರ್ಚಕ ಹಿಂಡು
ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನು ಕೈಕೊಂಡು
ತಳಿಯುತ್ತೊರಲಿತು “ಧ್ರಾಂ ದ್ರೀಂ ಧ್ರೂಂ!”
ಗುಡಿಯ ಗೋಡೆಗಳು ಕಲ್ಲುಗೊಂಬೆಗಳು
ಮರುದನಿಗೈದವು “ಧ್ರಾಂ ದ್ರೀಂ ಧ್ರೂಂ!”
ಆದೊಡೆ ಮ್ಲೇಚ್ಛರು ಮಡಿಯಲೆ ಇಲ್ಲ;
ಸತ್ತರು, ಪಾಪ, ಪುರೋಹಿತರೆಲ್ಲ!
ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತು ದೇವರ ಮನೆಗೆ;
ಮುಸಲರ ಕೈಸೇರಿತು ಸಿರಿ ಕೊನೆಗೆ.
ಸೋಮೇಶ್ವರ ಸಂಪತ್ತಿನ ಲಿಂಗ-
ಕ್ರಾಯಿತು ಮುಸಲಾಘಾತದಿ ಭಂಗ!
ಧೂರ್ತರ ದಾಳಿಗೆ ಗುಡಿ ವಿಗ್ರಹಗಳು

ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದುವು ಗೋಪುರ ಗೃಹಗಳು.
ಎಸೆಯಿತು ಮುಸಲರ ಜಯಭೇರಿ,
ವೀರರ ಜಯಭೇರಿ!

೬

ಗುಡಿ ಹಾಳಾದರೆ ಏನಂತೆ?
ವೈದಿಕ ಧರ್ಮಕೆ ಅದೆ ಚಿಂತೆ?
ನಶ್ವರ ಕಾಂಚನ ಹೋದರೆ ಹೋಯಿತು!
ಮಂತ್ರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು!
ಎಂತನೆ, - ಮಂತ್ರಕೆ ಕುಂದೆಲ್ಲಿ? -
ಆ ಖಲ ಮ್ಲೇಚ್ಛರು ಸತ್ತೇ ಸತ್ತರು! -
ಬಹು ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ!

೧೨-೮-೧೯೩೩

ಗೊಬ್ಬರ

ಗೊಬ್ಬರದ ಮೇಲೆ ಬರೆವುದೆ ಕಬ್ಬಮಂ? ಹಾ
ಕಡುಕಷ್ಟ! ಕಲಿಕಾಲಕೇನೇನು ಬಂದವುದೋ?
ಸಾಲದೇಂ ಪ್ರಲಯಕಿದೆ ಪೀಠಿಕೆ? ಇನ್ನೇನು
ಕಾರಣಂ ಬೇಕಯ್ಯ ನಿನಗೆ, ತಾಂಡವ ಮೂರ್ತಿ,
ಕಲ್ಯಾಣವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿಬರೆ? ಇದಕಿಂತ
ಧರ್ಮವಧೆ ಬೇರುಂಟೆ? ನಿರ್ಮಲ ಸರಸ್ವತಿಯ
ವೀಣೆಯಂ ಶೂದ್ರಂ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಗೊಬ್ಬರದ
ಗುಂಡಿಯನ್ನಗೆಯೆ ಗುಡ್ಡಲಿಯ ಮಾಡಿಹನಲ್ಲ!
ಶಿವನೆ, ಭೈರವನಾಗಿ ಬಂದು ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂ
ಕಿಡಿಗೆದರಿ ಬೂದಿ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿಹೆಯಲ್ಲ!”

“ಕವಿತೆ, ಭೂಪಾಲರರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಕೆಸರು
ಮಾಡಿಕೊಳದೆಯೆ ಮೊಸರನುಣುತಿರ್ದ ಪಂಡಿತರ
ದಿವ್ಯ ಚಿಹ್ನಾ ಲಸದ್ರಂಗದಲಿ ಕುಣಿದಾಡಿ
ಸುಳಿದಾಡಿ ನಲಿದಾಡಿದಾ ನೀನು, ಹಾ! ಇಂದು
ಕೊಳೆತು ನಾರುವ ರೈತನೊಡಗೂಡಿ ಬದ್ದಾಡಿ,

ಗಂಧ ಪುನುಗು ಜವಾಜಿ ಕಸ್ತೂರಿಗಳನುಳಿದು
 ನೆಗೆಣಿಗಂಪಘಾಣಿಪಂತಾಯ್ತಿ? ಕೋಕಿಲೆಯ
 ಸ್ತೋತ್ರಗೈದಾ ನೀನು ಪಾಳುಗೂಬೆಯ ಕುರಿತು
 ಪಾಡುವಂತಾಯ್ತಿ? ಪೆರೆನೊಸಲು, ಕೆಂದುಟಿ, ಕೆನ್ನೆ,
 ಚಂದ್ರಾನನಂ, ಕಮಲನಯನಂ, ಲಸನ್ನೀಲ
 ಕುಂತಳಂ, ಚಾರು ವಕ್ಷಸ್ಥಳಂ, ನುಣ್ಣು ತೊಡೆ,
 ಜಘನಂ ನಿತಂಬಂಗಳಲಿ, ಕೆಂದಾವರೆಯ
 ಮೆಲ್ಲಡಿಗಳಲಿ ವಿಹರಿಸಿದ ಕಾವ್ಯಪಂಕಜೆಯೆ,
 ನಿನಗಿಂದು ಕೆಸರೆ ಮನೆಯಾಗಿದೆಯೆ? ನಂದನಂ
 ಮರುಭೂಮಿಯದುದೇ? ರಣವೀರ ಪಾರ್ಥಿವರ
 ರಕ್ತತ್ಯಷ್ಟೆಯ ಕರ್ಮಮಂ, ಖಡ್ಗಧನುಗಳಂ,
 ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ಕೌಶಲಮಂ, ಕಿರೀಟಾದಿ
 ವಸನ ಭೂಷಣ ತನುತ್ರ ಶಿರತ್ರ ವಿಭವಮಂ
 ವರ್ಣಿಸಿದ ನೀನಿಂದು ನೇಗಿಲಂ ಹಾರೆಯಂ
 ಮಣ್ಣಿಗೆವ ಕಜ್ಜಮಂ ನೆರೆ ವರ್ಣಿಪಂತಾಯ್ತಿ?
 ದುಷ್ಯಂತ ದಶರಥ ಶ್ರೀರಾಮನರ್ಜುನಂ
 ಕೌಶಿಕ ಪರಶುರಾಮ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಾದ್ಯರಂ
 ಬಣ್ಣಿಸಿದ ನೀನು-ಕರಿಸಿದ್ದ ಕಿಟ್ಟಯ್ಯರಂ,
 ದುರ್ದಮ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಮಂ ಮೇಣ್ ಪುರಾಣದಾ
 ಲಂಕೆಯನ್ನುಳಿದು ಹಾ! ಒಂಟಿಕೊಪ್ಪಲಿನಾಚೆ
 ಬೋಡದ ಬೋರೆಯಂ, ಮಲೆನಾಡ ಕೊಂಪೆಯಾ
 ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳಂ ಕುರಿತ್ತುಲಿವ ಗತಿಯಾಯ್ತಿ?"

"ಕಬ್ಬಿಲರು ಕಬ್ಬಿಗರು ತಾವೆನುತ್ತಬ್ಬರಿಸಿ
 ಬೊಬ್ಬಿರಿಯೆ ಕಬ್ಬವದುದೆ? ಗೊಬ್ಬರದ ಮೇಲೆ
 ಕಬ್ಬವಪ್ಪೊಡೆ ಗಂಡು ಗಬ್ಬವಾದಂತಲ್ಲೆ?
 ಅಬ್ಬಬ್ಬ, ಕಲಿಕಾಲಕೇನದರಾಗುತ್ತದೆ!"

"ಗೊಬ್ಬರವನಲ್ಲಗಳೆಯುವೆ ಏಕೆ ಮರದ ತುದಿ
 ನಲ್ಲಂಪುವೆತ್ತು ತಂಗಾಳಿಗೊಲೆಯುವ ಹೂವೆ?
 ಬೇರುಗಳಿಗಿಲ್ಲದಿರೆ ಗೊಬ್ಬರಂ, ಹೇಳೆನಗೆ,
 ವೃಕ್ಷಕೆಲ್ಲಿಯದು ಹೂವಿನ ಹಬ್ಬ? ಗೊಬ್ಬರದ
 ಜೀವವನೆ ಹೀರಿ ಕೊಬ್ಬಿಹ ಹೂವೆ, ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ

ನೀಂ ಮಾತ್ರ ವಸ್ತುವೇಂ? ನಿನ್ನಂತೆ ಗೊಬ್ಬರಂ
ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಬಾರದೆ ಹೇಳು?
ಹಳಿಯದಿರೋ; ಇಂದು ನಾಳೆಯೋ ನೀನು ಕೆಳಗುರುಳಿ
ಗೊಬ್ಬರದೊಳೊಂದಾಗುವಾ ಮುಂದೆ ಕಾದಿಹುದು!"

“ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿರೊ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿ ಪರಿಮಳಗಳಂ
ಗಂಧ ಅತ್ತರು ಪುನುಗು ಕಸ್ತೂರಿ ಇತ್ಯಾದಿ
ತರತರದ ಭೋಗಮಮ್! ಇನ್ನೇನು ದಿನ ತಾನೆ
ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಿರದನು ನಾ ಕಣ್ಣಿನಲೆ ಕಾಂಬೆ!
ನಾಮ ಮುದ್ರೆ ವಿಭೂತಿಗಳ ಬಳಿದುಕೊಂಬವರು
ಕತ್ತೆಯಂದದಿ ಗದ್ದೆಯಲಿ ಗೆಯ್ ಮೈಬೆವರು
ಸುರಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರ ಮಣ್ಣು ಬಳಿದುಕೊಂಬರಿಗಿಂತ
ಮೇಲೆಂಬ ಭಾವ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ!
ನೇಗಿಲ ಕುಳಂ ದೊರೆಯ ಕತ್ತಿಯಂ ಕಿತ್ತೆನೆದು,
ಮುತ್ತಿನುಂಡೆಯ ಮುಡಿವ ಸಿರಿನೆತ್ತಿಯನ್ನುತ್ತು
ಬತ್ತಮಂ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಉತ್ತಮದ ಹೊತ್ತು
ಹತ್ತಿರಕೆ ಹತ್ತಿರಕೆ ಬರುತಿರಿವುದೊತ್ತೊತ್ತಿ!
ಗೊಬ್ಬರಂ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆರಿದಾ ದಿನಂ
ತನ್ನ ಹೊಗಳಿದ ಕಬ್ಬಿಲನ ಕಬ್ಬಿಗನ ಮಾಡಿ
ಮೆರೆಯುವುದು! ಅಂದು ಗೊಬ್ಬರದ ಕಂಪೆಲ್ಲರ್ಗೆ
ಪರಿಮಳದ್ರವ್ಯ ತಾನಾದವುದು! ಎತಕೆನೆ,
ಸಿರಿವೆರಸು ಶಕ್ತಿಯಿರೆ ಗೊಬ್ಬರವೆ ಪರಿಮಳಂ;
ಇಲ್ಲದಿರೆ ಪುನುಗು ತಾನಾದೊಡಂ ಗೊಬ್ಬರಂ!

೯-೧-೧೯೩೫

ರೈತನ ದೃಷ್ಟಿ

ಕರಿಯರದೊ ಬಿಳಿಯರದೊ ಯಾರದಾದರೆ ಎನು?
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾವಗಂ ಸುಲಿಗೆ ರೈತರಿಗೆ!
ವಿಜಯನಗರವೊ? ಮೊಗಲರಾಳ್ವಿಕೆಯೊ? ಇಂಗ್ಲಿಷರೊ?
ಎಲ್ಲರೂ ಜಗಣೆಗಳೆ ನನ್ನ ನೆತ್ತರಿಗೆ!

ಕತ್ತಿ ಪರದೇಶಿಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನೋವೆ?
ನಮ್ಮವರೆ ಹದಹಾಕಿ ತಿವಿದರದು ಹೂವೆ?

ಸೋಮಾರಿಗಳಿಗೆ ಸುಖಿಗಳಿಗೆ ರಸಿಕರಿಗಲ್ಲೆ
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂಬುದದು ಕಾಮಧೇನು?
ನೃಪ ಎಂಬ ಹೆಸರೊಡನೆ ಮುಡಿಯೊಂದನಾಂತೊಡನೆ
ಕಳ್ಳರೊಡೆಯನು ಕೃಪೆಯ ಮೂರ್ತಿಯೇನು?
ತಂದುಂಡು ಮೆರೆವವರ ಮೆರವಣಿಗೆಗಾನು
ಬಾಯ್ಬರೆದು ನೋಳ್ಳ ಬೆಪ್ಪಾಗಬೇಕೇನು?

ಹರಕೆ ಯಾರದೊ? ಹಬ್ಬವಾರಿಗೊ? ಅದಾವಗಂ
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕಾಳಿಗಾನಲ್ಲೆ ಕುರಿ ಕೊಲೆಗೆ?
ಕುಯ್ಯುರಿಯನೆಂತಂತೆ ಸಾವು ಬದುಕಿನ ನಡುವೆ
ಕರುಣೆ ಗರಗಸದಿಂದೆ ಸೀಳುವರು ಬೆಲೆಗೆ.
ಸಾಕೆನಗೆ, ಸಾಕಯ್ಯ, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪೂಜೆ:
ಸಿಡಿಮದ್ದಿನಕ್ಷತೆಗೆ ಗುಂಡು ಚರೆ ಲಾಜೆ!

ನೇಗಿಲಿನ ಮೇಲಾಣೆ! ಬಸವಗಳ ಮೇಲಾಣೆ!
ನೆತ್ತರಿಲ್ಲದೆ ಸುಕ್ಕಿ ಸೊರಗಿದೆನ್ನಾಣೆ!
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಶೂರ್ಪನಖಿ ಮೋಹಿನಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ
ಮರುಳಾಗೆನೆಂದಿಗೂ, ಸೀತೆ ಮೇಲಾಣೆ!
ಬಡತನದ ಗೊಬ್ಬರವನನುದಿನಂ ಹೀರಿ
ಹಿಡಿಸದೋ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿರಿಯ ಕಸ್ತೂರಿ!

೧೪-೧೧-೧೯೩೬

ಯಂತ್ರರ್ಷಿ

ಪ್ರಾಣ ಮೇಣಾಕಾಶಗಳ ಮಹದ್ಭರ್ತರಿಂ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನು ರಚಿಸಿದಾ ಪರಮ ಪರಮೇಷ್ಟಿ,
ಯಂತ್ರವಿದ್ಯಾಕಲಾಕೋವಿದಂ, ಮಂತ್ರನಿಧಿ,
ಮುನ್ನಮಾದಿಯಲಿ ತನ್ನಾತ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂ
ಸ್ವಾನಂದ ವ್ಯಕ್ತಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂ, ಧರ್ಮದಿಂ

ಮೀರಲರಿಯದ ಕಠೋರತರ ನಿಯಮಂಗಳಿಂ
 ಬಂಧಿಸಿದನೆಲ್ಲಮಂ ಋತವಜ್ರಪಂಜರದಿ.
 ತನ್ನಧ್ಯೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮೂರ್ತಿ ತಾಂ ನೆಲಸಿಹಂ
 ಸರ್ವನಿಯಮಾತೀತನಾಗಿ; ಋತರಕ್ಷಕಂ
 ತಾನಾಗಿ; ನಿಯಮದುಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕಂ
 ತಾನಾಗಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯಾತನ ಭೀಷಣಾತಿಗೆ
 ತಲೆಬಾಗಿ ಸಾಗುತಿದೆ ಕ್ರಮದಿಂದೆ. ನೆಲದಲ್ಲಿ
 ಹೊರಳುತಿಹ ಹುಡಿಯಿಂದೆ ಹಿಡಿದು ತಾರಂಬರಂ
 ಆ ಪರಮ ಯಂತ್ರಜ್ಞ ಮಂತ್ರ ಸಂಮೋಹದಲಿ
 ಮುಗ್ಧರಾಗಿಹರು. ಅವಿಧೇಯತೆಗೆ ತಾವಿಲ್ಲ.
 ಯಾರೆ ಕಾಣಲಿ ಬಿಡಲಿ ಬೆಂಕಿಯುರಿಯಲೆ ಬೇಕು;
 ಯಾರಿರಲಿ ಇರದಿರಲಿ ಗಾಳಿ ತೀಡಲೆ ಬೇಕು;
 ಯಾರಿಲ್ಲವೆಂದರಿತು ನಿಶ್ಚಲ ಸರೋವರಂ
 ತನ್ನ ದಡದಲಿ ಬೆಳೆದ ಮರದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಮಂ
 ತನ್ನ ಹೃದಯದಿ ಧರಿಸಲೊಲ್ಲೆನೆನಲಾರದಿದೆ.
 ಇಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಿಯಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಬಲ ದರ್ಪ
 ಐಶ್ವರ್ಯವಿನಿತಿರದ ಪಂಚಮನ ಗುಡಿಸಲಲಿ
 ಬೆಂಕಿಯು ವಿಧೇಯತೆಯೊಳುರಿವಂತೆ, ಪ್ರಭುವಾಗಿ
 ಲೋಕವನ್ನಾಳುವವನರಮನೆಯ ಒಲೆಯಲ್ಲಿ
 ಹೆಚ್ಚೇನು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಿಲ್ಲದುರಿವಂದದಲಿ,
 ಅಲ್ಲಿ ಆ ದೂರದಲಿ, ಶತಕೋಟಿ ದೂರದಲಿ,
 ಹೊಳೆವ ಭೀಮಾಕಾರ ತಾರೆಯೊಳುಮಿದರಂತೆ
 ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲಿ ತೊಡಗಿಹುದು.

ಸಭ್ಯತೆಯ

ನರಗೆ ನಂದನವಾಗಿ ನಗೆಸೂಸಿ ನಲಿಯುತಿಹ
 ಈ ಕ್ಷೋಣಿಯಾದಿಕಾಲದೊಳಗ್ಗಿ ಪುಂಜದಲಿ
 ನೆಲ ನೀರು ಗಾಳಿಗಳು ಬೇರಾಗಿ, ಸಸ್ಯಾದಿ
 ಜೀವಗಳಿಗೆಡೆಯಿತ್ತ ಸಮಯದಲಿ, ನಾಗರಿಕ
 ಮನುಜ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸ್ವಪ್ನವನು ಕಂಡವರದಾರು?
 ಅಗ್ಗಿ ಜಲವಾಯುಗಳ ಕರಿನಕರುಣವ ನಂಬಿ
 ಜೀವವನು ಹೊರೆಯುತಿರ್ದಾ ಮನಜ ಮೃಗದಿಂದೆ
 ತನ್ನ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯಿಂ ಪ್ರಕೃತಿಯನೆ ಗೆದ್ದು

ದಾಸ್ಯವನು ನೀಗಿ ಲೋಕೇಶನಾಗಲು ಬಲ್ಲ
ಸುಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಮೂರ್ತಿ
ನಾಗರಿಕ ಯಂತ್ರರ್ಷಿಯನು ಮಂತ್ರಿಸಿದವರಾರು?
ಸಿಡಿಲು ಮಿಂಚಿಗೆ ನಡುಗುತಂದು ಗುಹೆಗೋಡಿದನು;
ಅಂದು ಕೊಚ್ಚುವ ಹೊಳೆಯ ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡಿದನು;
ಇಂದದನು ಕಟ್ಟಿ ಕಿಂಕರನಂತೆ ಮಾಡಿಹನು.
ಅಂದು ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಯರು ದೇವರಾಗಿದ್ದವರು
ಇಂದು ಗದ್ದುಗೆಯಿಳಿದು ದಾಸರೆಮಗಾಗಿಹರು.
ಅ ಮೂಢನರನೆಲ್ಲಿ? ಈ ಯಂತ್ರಋಷಿಯೆಲ್ಲಿ?
ಆ ಅನಾಗರನೆಲ್ಲಿ? ಈ ನಾಗರಿಕನೆಲ್ಲಿ?

ಯುಗಯುಗಗಳಜ್ಞಾನದಿಂದೆಮ್ಮನುತ್ತರಿಸಿ
ವಿಜ್ಞಾನ ವಿದ್ಯೆಯನು ನೀಡಿ ಕಾಪಾಡಿರುವ
ಓ ಮಾನವನ ಧೀರ ಮತಿಯೆ, ನೀನಿಂದೆಮಗೆ
ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಯು! ನಿನ್ನ ಪೂಜಿಪ ನರರು,
ಯಂತ್ರರ್ಷಿ ಮಾನವರೆ, ಮಂತ್ರರ್ಷಿಗಳು ನಮಗೆ!
ಹೇ ಪುಣ್ಯಯಂತ್ರರ್ಷಿ, ನಿನೆಮ್ಮ ವಿಜಿಗೀಷು
ಮತಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿರುವೆ, ಅದರಿಂದೆ
ರಾಜರಾಜರ ಹೊಗಳಲಾರದೀ ಕಬ್ಬಿಗನ
ವಾಣಿ ನಿನ್ನನು ಕರಿತು ಹಾಡುತಿದೆ! ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ
ಭೂತಳಾದಿಪರ ನುತಿ? ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಮಾನವರ
ಕೊಲೆಗೈವ ರಕ್ತದಾಹಾತುರರ ವೀರಕಥೆ?
ಜಯಮಕ್ಕೇ! ಸೊಗಮಕ್ಕೇ! ಮನುಜ ಜೀವನ ಶಾಂತಿ
ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಯಶೋಲೋಭವಿನಿತಿಲ್ಲದೆಯೆ
ಮೂರ್ಖ ನಿಂದೆಯ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ದುಡಿವ ಯಂತ್ರರ್ಷಿ,
ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ಶಾಂತಿ ಸುಖವಾಗಲಿ!

ನಿನ್ನ ತಂತ್ರಕೆ ಮಣಿದು ಹರಿವ ವಾಹಿನಿ ನಿಂತು
ಕೈವೊಲಕೆ ಕೈನೀರನೆಯುತಿದೆ; ಮರುಭೂಮಿ
ಹಸುರು ನಗೆಯನು ಸೂಸುವುದ್ಯಾನವಾಗುತಿದೆ;
ಲೋಹ ಸ್ವಪ್ನವ ಕಾಣುತೊರಗಿದ್ದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ
ನಿನ್ನ ಮಂತ್ರಾಘಾತದಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದು
ಮಾನವಗೆ ಕೈಂಕರ್ಯವೆಸಗುತಿದೆ! ಓ ಋಷಿಯೆ,

ನೀನು ಮನುಜನ ಮಹಾಮತಿಗೆ ವಿಜಯಪತಾಕೆ!
ಮನುಜ ಮಾನಸ ನಾಕದಿಂದ ಧೀ ಗಂಗೆಯಂ
ಭೂಮಿಗಳೆತಂದಿರುವ ನೂತನ ಭಗೀರಥನೆ,
ನನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ಶಾಂತಿಸುಖವಾಗಲಿ:
ವಿಶ್ವೇಶ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಧೀಶಕ್ತಿ ಚಿರವಾಗಲಿ!

೧೫-೯-೧೯೩೩

ತಣ್ಣೆಳಲು

ಆ ಮರದ ತಣ್ಣೆಳಲು!
ಹುಲ್ಲು ಮೈದಾನದಲಿ ನೋಡೆನಿಸಿತು ಇಂಪಾಗಿ,
ಕಂಗಳಿಗೆ ತಂಪಾಗಿ, ಸೊಂಪುದಳಿರಿನ ಪ್ರೀತಿ
ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ ಕಾಣ್ಕೆಗೊಳಗಾದ ರೀತಿಯಲಿ
ಹಸರಿಸಿದೆ, ಮರದೊಂದು ಆಹ್ವಾನವೆಂಬಂತೆ,
ಬಿಸಿಲ ಮರುಭೂಮಿಯಲಿ ನೆಳಲ ಮರುವನದಂತೆ!
ಓ ಮರವೆ, ಆ ನೆಳಲು ನಿನತೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯ;
ನಿನ್ನ ಕೃಪೆ; ನಿನ್ನ ಆತ್ಮದ ಒಂದು ಔದಾರ್ಯ!
ನಿನ್ನ ಮೇಣಿನನ ಸಂಭೋಗದಿಂದುದಿಸಿರುವ
ಒಂದು ಆನಂದ ಶಿಶು! ನಿನ್ನ ಮನಸಿನ ಕನಸು!

ಗಾಳಿಯಲಿ ತಲೆದೂಗುತಿವೆ ಹುಲ್ಲು ಹಿನ್ನೆಂಬ
ಮೃದುನಾದದಿಂದ ಚಾಮರವಿಕ್ಕುವಂದದಲಿ,
ಬಯಲು ಮಲಗಿರೆ ತನ್ನ ದೀರ್ಘಕಾಯವ ಚಾಚಿ!
ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತಿದೆ ಹಸು ನೆಳಲಿನಲಿ ನೆಳಲಾಗಿ
ಕಣ್ಣನರೆಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿ. ಅದರ ನೆಳಲಿನ ತೆರದಿ
ಕರುವಿಹುದು ಪಕ್ಕದಲಿ ತಾಯ ಮೈಸೋಂಕಿನಲಿ!

ಸವಿನೆಳಲೆ, ತಳಿರು ಬಿಸಿಲಿನ ತರುದಿನೇಶರಿಗೆ
ಜನಿಸಿರುವ ಹಸುಳೆ, ನಾ ನಿನ್ನ ಔದಾರ್ಯದಲಿ
ಎನಿತು ಸಲ ನಿಂತಿರುವೆ! ಆವಾವ ರೀತಿಯಲಿ
ಬಣ್ಣಿಸಿಹೆ! ಒಮ್ಮೆ, ನಿನ್ನನು ದಾಸನೆಂದಾಡಿ

ನಿಂದಿಸಿಹೆ; ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನು ಹಳಿದಿರುವೆ
ಚಿತ್ತದಾಸ್ಯಕೆ ಚಿಹ್ನೆಯದು ಎಂದು. ಕರ್ತವ್ಯ
ದಾಸ್ಯಗಳಿಗನಿತೇನು ಬಾಹ್ಯ ಭೇದಗಳಿಲ್ಲ.

ಅಂದು ಬಾಹ್ಯವ ನೋಡಿ ಅಣಕಿದೆ, ನಿಂದಿಸಿದೆ;
ಇಂದು ಅಂತರಂಗವ ಹೊಕ್ಕು ಸುಖಿಸುವೆನು
ನಿನ್ನ ಈ ನಿಷ್ಠೆಯಲಿ: ನೆಳಲು ನಿನ್ನಯ ನಿಷ್ಠೆ;
ದಾಸ್ಯವಲ್ಲ! ಕವಿಯ ಭಾವದ ಮುಕ್ತಿ ಛಂದಸ್ಸಿನ
ಶೃಂಖಲೆಯ ಬಂಧನಕೆ ಸಿಲುಕಿದೊಲು ತೋರುತ್ತಿದೆ;
ಆದರಾ ಬಂಧನವೆ ಅದರ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಶಕ್ತಿ.
ಏತಕೆನೆ, ಮಾಯೆ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಆಳು. ಅದರಂತೆ
ನಿನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾನಂದದ್ಭಾಸವದು
ನೆಳಲಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದೆ ಹಸಿರು ಬಯಲಲಿ ಮಲಗಿ;
ಬಳಿಗೆ ಬಂದವರನೂ ನಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಸಾದರದಿ!

ಸವಿನೆಳಲೆ, ನನ್ನ ಆ ದರ್ಶನವ ಮರೆತುಬಿಡು.
ನನ್ನ ಇಂದಿನ ದರ್ಶನಕೆ ಮನ್ನಣೆಯ ಮಾಡು!

೧೦-೧೧-೧೯೩೩

ಮೈಸೂರು - ಬೀಹಾರ

ಭುವನ ಗಗನ ಸರ್ವಗ್ರಾಸಿ
ನಿಶಾಸರಸ್ತೀರದಿ
ಶತಸಹಸ್ರದಲದ ಮಹಾ
ದಿವಾಪದ್ಮ ಮುಕುಳವಹಾ
ದಳ ದಳ ದಳವರಳುತ್ತಿದೆ
ಪೂರ್ವದಿಶಾ ದೂರದಿ!

ತಿಮಿರ ಜಲತರಂಗರಾಶಿ
ವರುಣದಿಕ್ಕಿಗುರುಳಿದೆ.
ಅರುಣತರುಣನಿನಿಯಕಾಂತೆ
ಉಷೆಯು ಹಿಡಿದ ಸೊಡರಿನಂತೆ

ಮುಗಿಲಿನಂಚು ಬಿರುಕುಗಳಲಿ
ಹೊನ್ನಿ ನುರಿಯು ಕೆರಳಿದೆ!

ಇಂಪು ಕಂಪು ತಂಪುವೆರಸಿ
ಮೆಲುಗಳಿಯು ತೀಡಿದೆ.
ಸುಪ್ರಭಾತ ಪಕ್ಷಿಗಾನ
ಕೇಳುತಲಿದೆ ತಾನತಾನ:
ನೀರವತಾ ನೀರಧಿಯಲಿ
ನಾದವೀಚಿ ಮೂಡಿದೆ!

ಥರ ಥರ ಥರ ಕಂಪಿಸುತಿವೆ
ತಳಿರ್ಗಳರಳಿಮರದಲಿ.
ಕಿರಣದೀಪ್ತಬಾಲಪರ್ಣ
ಗಳಲಿ ನೋಡು, ರಕ್ತವರ್ಣ!
ಚಿಮ್ಮತಿಹುದು ರಸದ ಬುಗ್ಗೆ
ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯುರದಲಿ!

ಇಂದುವದನೆ ಕುಂದರದನೆ,
ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪಸಿ!
ಅಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ನಡುಗಿತಂತೆ;
ಲಕ್ಷ ಲಕ್ಷ ಮಡಿದರಂತೆ:
ರಕ್ತನಖಿ, ರಕ್ತಮುಖಿ,
ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿರಾಕ್ಷಸಿ!

ನೆಲವು ನಡುಗಿ ಮನೆಗಳುರುಳಿ
ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲರು
ತಾಯಿ ಕೂಸು ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು
ಸತ್ತರಯ್ಯೊ, ಮುಚ್ಚಿ ಮಣ್ಣು!
ಏಕೆ? ಇದಕೆ ಹೊಣೆಯದಾರು?
ಯಾರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು?

ಕೆಲರು ಹೇಳಬಲ್ಲರಂತೆ!
ಏನು ಹೇಳಬಲ್ಲರು?
ನಡುಗಿತೆಂದು ಹೇಳುವುದನೆ

'ಭೂಮಿಕಂಪ' ಎನಲು, ಅದನೆ
ವಿವರವೆಂದರಾಯಿತೇನು?
ಬರಿಯ ಮಾತುಗಳ್ಳರು!

ಇಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತಿಹುದು ತಳಿರು,
ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನು, ಚೊಕ್ಕಟ!
ಇಲ್ಲಿ ಉಲಿಯುತಿಹುದು ಹಕ್ಕಿ -
ಅಲ್ಲಿ? ತೊಲೆಯ ಕೆಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ
ಕಂದನಪ್ಪಿದಮ್ಮನೊರಲೆ,
ಗೋಳೆಗೋಳು ಅಕ್ಕಟಾ!

ಒಬ್ಬ ದೇವರೊಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿ;
ಅದರೊಳಿಷ್ಟು ಭೇದವೆ?
ಒಂದು ಕಣ್ಣೆ ಬೆಣ್ಣೆತಿಕ್ಕಿ,
ಒಂದು ಕಣ್ಣೆ ಸುಣ್ಣವಿಕ್ಕಿ,
ಒಂದು ನಗಲು, ಒಂದು ಅಳಲು,
ಅವನಿಗೊಂದು ಮೋದವೆ?

ಭೀತಿ, ಶೋಕ, ಸರ್ವನಾಶ, -
ಇದುವೆ ಮತಿಯ ಉತ್ತರ:
ತಣ್ಣಗಾಗುತಿಹನು ಸೂರ್ಯ,
ಜಗವಿದೊಂದು ಹಗೆಯ ಕಾರ್ಯ,
ಪ್ರಕೃತಿ ಹೃದಯ ಬರಿಯ ಕ್ರೌರ್ಯ,
ಇದೆ ವಿಚಾರದುತ್ತರ!

ಆದರಾಲಿಸೆದಯ ವಾಣಿ
ಬೇರೆ ಕಥೆಯ ಹೇಳಿದೆ;
ಕಷ್ಟನಷ್ಟವೆಲ್ಲ ಬರಲಿ,
ನೋವು ಸಾವು ಏನೆ ಇರಲಿ,
ಸೃಷ್ಟಿ ಮುಖ ಪರಮಸುಖ
ಎಂದು ಧೈರ್ಯ ತಾಳಿದೆ!

ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದನಂತ ಚಲನೆ,
ಅಖಂಡ ಪ್ರಾಣವಾಹಿನಿ.

ಕ್ಷಣವ ಕಣವನರಿವ ಬುದ್ಧಿ
ಕಾಲದೇಶನದಿಯೊಳದ್ಧಿ
ಹೊಕ್ಕು ಹರಿದು ತಿಳಿಯಲರಿದು:
ಅಗಮ್ಯವದಕೆ ವಾಹಿನಿ!

ಶಿಲ್ಪ ಕೃತಿಯ ರಚನೆ ಸಾಕು
ಶಿಲ್ಪವರನ ನಂಬಲು.
ಅಗ್ನಿಮೇಘವೊಂದರಿಂದ
ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲ ಬಂದ
ಸಾಕ್ಷಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯ ಸಾಕ್ಷಿ
ನರನ ಎದೆಯ ಹಂಬಲು!

ಮುಳಿಯಬೇಡ, ಹಳಿಯಬೇಡ;
ಶಾಂತಿ ಬಂದೆ ಬರುವುದು.
ಕೇಡು ತುತ್ತ ತುದಿಯದಲ್ಲ;
ಬೇವಿನಾಚೆಗಿಹುದು ಬೆಲ್ಲ.
ಕೇಡು ಲೇಸುಗಳನು ಮೀರಿ
ಮಹಾನಂದವಿರುವುದು!

ಮೃತರ ಗತಿಯೆ? ಚಿಂತೆಯೇಕೆ?
ಅಲ್ಲಿರುವುದೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ!
ಇಂದು (ಮುಂದೆ ಏನೆ ಬರಲಿ)
ನರಗೆ ನರನ ನೆರವು ಇರಲಿ!
ಇಲ್ಲಿ ಒಲಿದರೊಲಿವೆವಲ್ಲಿ:
ಇಲ್ಲಿರುವುದೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ!

೨೯-೧-೧೯೩೪

ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾ

ಸೋವಿಯಟ್ ರಷ್ಯಾಕ್ಕೆ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ,
ಮನಸಿನಲ್ಲಿ;
ಬಂದಿರಲು ಗಾಢನಿದ್ದೆ,
ಕನಸಿನಲ್ಲಿ! -

ಶ್ರೀಮಂತರಿರಲಿಲ್ಲ: ಶ್ರೀಮಂತರೇ ಎಲ್ಲ!
ಆಳ್ವರಸರಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಅರಸರೇ ಆಳ್ವೆಲ್ಲ!
ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಗಳಿಲ್ಲ; ಮೇಲು ಕೀಳುಗಳಿಲ್ಲ;
ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ ಅಲಸಗಾರನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಳಿಲ್ಲ;
ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ಉಸಿರು! ಕೆಲಸವೇ ಬಾಳೆಲ್ಲ!
ಆಳು ತನಗಾಗಿ ತಾ ದುಡಿಯಬಾರದು ಅಲ್ಲಿ:
ದುಡಿಮೆಯನಿಬರಿಗಾಗಿ; ತಾನೊಬ್ಬನನಿಬರಲ್ಲಿ!
ಸರ್ವಮನುಜರಿಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ
ಎಂಬ ಸಮದೃಷ್ಟಿ! -
ಎಲ್ಲವರ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಯ್ಯಬೇಕೆಲ್ಲ;
ಆದರೂ ಸುಖಿಗಳೆನಗೊಬ್ಬರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ! -
ಕೈಯ ಗೆಯ್ಯೆಯ ಬೆವರು ದಣಿವುಗಳಿಗದು ಬೀಡು.
ಕನಸೆಂದರಾಗದವರಿಗೆ: “ತಳ್ಳು! ಕನಸನಾಚೆಗೆ ದೂಡು!”
ಆದರೂ ಮುಂದೆ ಸೊಗವಹುದೆಂಬ ಹೆಗ್ಗನಸಿನಡಿಗಳಲಿ
ಕನಸಿನಾ ಹಗೆಗಳೆಲ್ಲರು ಕುರಿಗಳಂತೆ ಬಲಿ!
ನೋಡುವವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಜೈಲು;
ಮಾಡುವವರಿಗೊ ಬರಲಿರುವ ಸೊಗಕೆ ಸುಗ್ಗಿ ಕೊಯಿಲು!

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕೂಡಿ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದೆ;
ನೋಡಿದಂತೆಲ್ಲ ನಾ ಬೆಪ್ಪುಬೆರಗಾದೆ;
ಯಂತ್ರನಾಗರಿಕತೆಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಬುದ್ಧಿ
ತಾನಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿತ್ತು ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿ.
ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಗರದಲ್ಲಿ,
ಪಂಕ್ತಿ ಪಂಕ್ತಿಯ ಯಂತ್ರವೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ.
ದೇಶವೆಲ್ಲವು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆ:
ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನು ಯಂತ್ರದಂತಿದ್ದಾನೆ!
ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಒಂದು ಸೊಲ್ಲು:
ಹರಟೆಯಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದರೆ ಶಿಕ್ಷೆ - ಗಲ್ಲು!
ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ:
ಸೋವಿಯೆಟ್ ವೈಷ್ಣವರ ಧರ್ಮಕದು ಪರಮ ಪ್ರಪತ್ತಿ!
ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ ನಾನೊಂದು ಸೊಲ್ಲು;
ಎಲ್ಲಿಯಾದರು ತಪ್ಪಿ ನುಡಿದರೆ ತಲೆಗೆ ಕಲ್ಲು!

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕೂಡೆ ನಡೆದು ಮುಂದೆ
 ಕಂಡು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು ನಾನೆಂದೆ:
 “ಏನದಾ ಕರಡಿ ಕಪಿಗಳ ದೊಡ್ಡ ಮಂದೆ
 ತಿರುಗುತಿದೆ ಬಯಲಿನಲಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ?”
 ಹೇಳಿದನು ಅವನು ಕನಿಕರದ ನಗೆಗೂಡಿ
 ಪೆಚ್ಚಾದ ನನ್ನ ಮೋರೆಯ ತಿವಿದು ನೋಡಿ:
 “ನರರಾದರೇನಂತೆ? ಮೃಗವಾದರೇನಂತೆ?
 ರಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾರಿಗೆಡೆಯಿಲ್ಲ, ಕೂಳಿಲ್ಲ;
 ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಚಿಂತೆ!
 ದುಡಿಯದಿರೆ ಮಿಡಿಹಕ್ಕಿಗಾದರೂ ಒಂದು ಕಾಳಿಲ್ಲ! -
 ಕರಡಿ ಕಪಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಡ್ರಿಲ್ಲ,
 ಮುಂದೆ ಬರಲಿಹ ಸಮರಕಿಂಡೆ ಸಮೆಯುತಿದೆ ಬಿಲ್ಲು -
 ಬಾಳೆಂಬುದೊಂದು ನಿಷ್ಕರುಣ ಮಿಲ್ಲು;
 ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳದೆ ಬೀಸುವಾ ನಿಲ್ಲು;
 ಎಂಬುದೆಮ್ಮಯ ತತ್ವದಡಿಗಲ್ಲು!”
 ತಪ್ಪಿ ನುಡಿದರೆ ತಲೆಗೆ ಕಲ್ಲು
 ಎಂದು ನಾ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲೊಂದು ಸೊಲ್ಲು.
 ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಹೋದೆ ಹೋದೆ ಹೋದೆ;
 ಅದ್ಭುತದ ಮೇಲದ್ಭುತವ ಕಂಡು ಬಾಯಿಲ್ಲದಾದೆ:
 ಕತ್ತೆ ಹಿಂಡಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಬೋಧೆ
 ಭರದಿಂದ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು;
 ಮತ್ತೊಂದು ತಾಣದಲಿ ಹಂದಿಯೊಂದಕೆ ಕರಿನ ಶಿಕ್ಷೆ;
 ಕಿರೈಂದು ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತು!
 ಸಾಮ್ಯವಾದದ ನೀತಿಯನು ಮೀರಿ ತಿಂದಿತಂತೆ;
 ಅದರಿಂದ ಆ ಹಂದಿ ಕೃಪಿಟಲಿಸ್ವಂತೆ!

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕರೆಗೆ ಮುಂಬರಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ;
 ಕಾಲು ಕಾಲಿಗೆ ತಗುಲಿ ಎಡವಿ ಬಿದ್ದೆ.
 ಮೈಕೊಡವಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಫಕ್ಕನೆಯ ಮೇಲೆದ್ದು
 ನಿಂತಿರಲು, ಕೇಳಿಸಿತ್ತಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದೊಳೊಂದು ನರಳು ಸದ್ದು.
 ನೋಡಿದರೆ ಆ ಸಂದಣಿಯ ಗಲಿಬಿಲಿಯ ಹೋರಟಿಯ ಮಧ್ಯೆ,
 ಯಂತ್ರ ಸಂಕುಲ ಕಾರುತಿಕ ಧೂಮಮಧ್ಯೆ,
 ಬಿಡುವಿರದೆ ತಿರುಗುವಾ ಯಾನ ಚಕ್ರದ ಧೂಳಿಯಲ್ಲಿ,

ಹಸುರೆಂಬ ಮರವೆಂಬ ಹೆಸರಿರದ ಆ ತಾಣದಲ್ಲಿ,
ಅಯ್ಯೋ ಆ ಬಟ್ಟಬಯಲಿನ ಹಾಳು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ,
ಕೋಗಿಲೆಯದೊಂದು ಕರಗಿ ಹುದುಗಿ ಕೂತಿತ್ತು;
ಕಃಪದಾರ್ಥವದಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಬಾಹಿರವಾಗಿ ನರಳಿ ಕೂತಿತ್ತು!
ನಳನಳಿಪ ಮಾಮರದ ಕೆಂದಳಿರನುಂಡು
ಕುಕಿಲವಾ ಚೈತ್ರದೂತನ ದಃಸ್ಥಿತಿಯ ಕಂಡು
ನೋವಿನಿದಲುಗಾಡದಾದೆ ಬೆಕ್ಕನಗೊಂಡು.
ಹೇಳಿತದು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆದು
ಯಂತ್ರಪಕ್ಷಿಯ ತೆರದಿನಿಂಚರವ ತೊರೆದು
ಕರ್ಕಶಧ್ವನಿಯಿಂದೆ ಮೊರೆದು:
“ಕವಿವರ್ಯ, ಇದುವರೆಗೆ ಸಂಸಾರ ಕಷ್ಟಗಳನುಳಿದು,
ಸುಖಗಳನೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದು,
ವನವನವ ಸಂಚರಿಸಿ, ಹಾರಾಡಿ, ಹಾಡಿ,
ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ತಿಂದು, ಬೇಟದಲಿ ಜತೆಗೂಡಿ,
ಹೆತ್ತು ಸಲಹುವ ಹೊರೆಯ ಹೊಣೆಯನೀಡಾಡಿ,
ಕಾಗೆಗಳ ಗೂಡಿನಲಿ ಮೋಸದಿಂ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಟ್ಟು,
ಮರಿಗಳಾರೈಕೆಯನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು
ನಲಿದಿದ್ದೆ ಕವಿಸ್ತುತಿಯ ಸೂರೆಮಾಡಿ.
ಕಾಗೆಗಳೊ, (ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಪೆದ್ದ ಪ್ರೊಲಿಟೇರಿಯಿಟ್ಟು!)
ಚೈತ್ರದಲಿ ರಟ್ಟಾಗುವನ್ನೆಗಂ ಗುಟ್ಟು
ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳ ಕೂಳನನ್ಯರ್ಗೇ ಗುಟ್ಟುಕು ಕೊಟ್ಟು
ಕೊಳುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುವೆಂದು ಜ್ಞಾರ್ ಇದ್ದಯುಗದಲ್ಲಿ!
ಇಂದು, ಈ ವಿಪರೀತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ,
ನನ್ನ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ನಾನೆ ಕಾವಿಗೆ ಕೂತು
ಮರಿಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೋವಿಯೆಟ್ ತಾಕೀತು!
ಮರದ ಮೇಗಡೆ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಸಾಮ್ಯವಾದಕೆ ಕುಂದು,
ಹಂದಿಗಳ ಕರುಬಿಗೂ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು
ಇಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆಯನಿಟ್ಟು ಕಾವು ಕೂತಿದ್ದೇನೆ;
ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆ ಹೊಚ್ಚಹೊಸ ಚೊಚ್ಚಲನುಭವಕೆ ಕಾಯುತಿದ್ದೇನೆ.”
ಕೋಗಿಲೆಯ ನುಡಿಗಳನು ನಂಬಲಾರದೆ ಮೆಲ್ಲನದನೆತ್ತಿ
ನೋಡಿದರೆ, ಕಂಡುವದೊ ದೂಳಿನಲಿ ಎರಡು ಕರಿತತ್ತಿ!
ಬಾಗಿದೆನ್ನಯ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು ಕೋಗಿಲೆಯ ದೀನವಾಣಿ:

“ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯನಾದರೂ ಕದ್ದುಕೊಂಡೆಯ್ಯು. ನಿನೂರಿಗೆ,
ಪರಪುಟ್ಟರಿಗೆ ತವರುಮನೆಯಾದ ಮೈಸೂರಿಗೆ.”

ಪಾಪ! ಬಡ ಪ್ರಾಣಿ,

ತನ್ನೊಂದು ಮರಿಯಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಲಿಯಲಿ ಎಂದು

ಕನ್ನಡದ ಕಬ್ಬಿಗನ ಬೇಡಿತೆಂದು,

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯ ಕಣ್ಣೆ ಬೀಳದಂತೆ,

ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯನೆತ್ತಿ, ಜೇಬಿಗಿಳಿಬಿಟ್ಟು, ನಿಂತೆ....

ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಬರುವಾ ವೇಳೆ,

ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಗಿಲೆಮೊಟ್ಟೆಯನು ಕೈಯೊಳಾಂತೆ;

ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಚಿಮ್ಮಿ ನೆಗೆದಿಳಿಗೆ ಬಿತ್ತು;

ಬಿರದಯ್ಯೆ ಚೂರು ಚೂರಾದತ್ತು!

ಏನು ಕಾಣುತ್ತಿಹೆ ನಾನೆನಗೇನು ಭ್ರಾಂತೆ?

ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದುದ್ಭವಿಸಿದುದು ಕೋಗಿಲೆಯ ಕಂದನಲ್ಲ:

(ಸಾಮ್ಯವಾದದ ಮಹಿಮೆ! ಮೇಣದರ ಬೋಧೆ!

ಸಂತಾನ ಪರಿಣಾಮವನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋದೆ!)

ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದೈತಂದುದೇನು? ಪಿಕಶಿಶುವಲ್ಲ! -

ಮೂಡಿಬಂದೆನ್ನ ಹಿಡಿದನು ಸೋವಿಯೆಟ್ಟೊಬ್ಬ ಗೂಢಚಾರ!

ಕೋಗಿಲೆಯ ಮೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೂ ಕೂಡ ಸಾಮ್ಯವಾದ ಪ್ರಚಾರ!